

۲۰۱۸/۲/۲۲

فارو

په اروپا کی دافغان پناهندگانو دیتولونو فدراسیون فدراسیون سازمانهای پناهندگان افغان در اروپا

خاطره پُر افتخار نخستین قیام شهری علیه ارتش اشغالگر روس

تاریخ معاصر افغانستان مزین به حماسه هاست. یکی از این حماسه ها حرکت اعتراضی است که توسط مردم شریف کابل ۳۸ سال قبل، بتاريخ سوم حوت ۱۳۵۸ در شهر کابل براه انداخته شد. بتاريخ ۶ جدی همان سال فرقه چهل ارتش شوروی برای جلوگیری از سقوط حاکمیت کودتائی ۲۰ ماهه حزب خلق (خلق و پرچم) به افغانستان فرستاده شد. حضور تانکهای روسی در چهار راهی های شهر کابل خون مردم کابل را به جوش آورد. طرح و تدارک یک حرکت اعتراضی شهری محصول خشم مردمی بود که وطن خود را در حالت اشغال شده توسط روسها می دیدند. گل ریزی بر تانکهای روسی از جانب اعضای به اصطلاح ((سازمان دموکراتیک زنان افغانستان)) نمکی بود که بر دلهای زخمی مردم کابل پاشیده شد. اما به گفته کابلی ها ((آش مرد ها دیر پخته میشود)). هشت هفته بعد قیام آماده اجرا بود. به روز دوم حوت همه دکانداران برای اعتراض بر اشغال افغانستان دکانهای شان را بستند. شام دوم حوت ۱۳۵۸ نعره الله اکبر بر نود فیصد بام ها در شهر کابل طنین انداز شد و تا صبح ادامه یافت. صبح سوم حوت تظاهرات وسیع در تقریباً همه نقاط شهر کابل و برخی قریه های متصل به شهر با شورو هیجان آغاز یافت.

دامنه قیام:

شبکه تحلیلگران افغانستان بعد از بررسی آثار موجود در زمینه و استماع شهود عینی در فبروری ۲۰۱۵ مینویسد: ((نعره های اعتراضی الله و اکبر و سپس تظاهرات تمام ساحات شهر کابل را احتوا میکرد. در شهر کهنه مناطق اطراف چنداول و پل خستی، در خارج از شهر کهنه مناطق چهلستون و دارالامان، افشار، خوشحال مینه و قلعه فتح الله، جمال مینه، سرکهای محمد جان خان واپ و سالنگ واپ، بنی حصار و مناطق شیعه نشین چون دشت برچی)) این لیست شبکه تحلیلگران را میتوان بحیث بخشی از مناطقی پذیرفت که قیام در آنها انجام شده است. از صحبتهای که کمیته حقوق بشر فارو با شهود عینی انجام داده در می یابیم که در شاه شهید، کارته نو، ده بوری، کوه سنگی، شیرپور، سمنت خانه و حتی برخی قریه های همجوار کابل نیز مردم هم نعره های اعتراضی الله و اکبر و هم تظاهرات را همراهی کرده اند. داکتر محمد حسن کاکرتاریخ نویس کشور که خود و اطفال اش هم در قیام اشتراک داشتند در کتاب ((افغانها)) مینویسد: ((نعره های الله اکبر تمام شب ادامه داشت. قریه جات اطراف کابل هم در سردادن نعره های الله اکبر مردم شهر را همراهی میکردند. اشغالگران از مراکز نظامی مستقر در شهر راکتها را به هوا فیر میکردند تا مردم را بترسانند. همینکه رنگ و صدای راکتها در فضا ی کابل پدیدار میشد، اعتراضیون فریاد های خویش را بلند تر و رساتر می ساختند. تو گویی مسابقه ئی در جریان بود.)) یکی از شهود قیام بنام باقر مصباح زاده از قرار داشتن مراکز رهبری قیام محلات مختلف در خانه های مردم صحبت کرده و اظهار داشته که در قلعه شهاده مرکز رهبری در خانه آقای قبادی بوده است.

د پانو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پاڼونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پاڼوالې د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خیر و لولئ

شکل قیام:

از مطالعه گزارشات و تحلیل ها بر می آید که قیام آن چنانی که اصناف و اقشار مختلف مردم کابل در نظر داشتند یک قیام عاری از خشونت بود. اجزای این قیام عبارت بودند از اعتصاب همه دکانداران و مکاتب، سردادن نعره الله اکبر مرگ بر کارمل مرگ بر روسها مرگ بر اشغالگران و کارمل شاه شجاع ثانی از طرف شب از فراز بام ها و تظاهرات بزرگ سوم حوت با همین شعار ها. خواست این قیام خروج فوری روسها از افغانستان بود. مردم مسلح نبودند و خشونت و تخریب هیچگاه هدف این قیام نبود. ولی مثل هر حرکت اعتراضی دیگر، در قیام سوم حوت هم عده انگشت شمار افرادی موجود بوده اند که نتوانستند در فضای استقبال و اشتراک همگانی مردم مردم، تسلیمی اسلحه توسط پولیس و ابراز عدم مداخله توسط سربازان اردو احساسات خود را تحت کنترل نگهدارند. یک ژورنالیست روسی بطور مثال از حریق یک بس بلغاریائی ملی بس در این تظاهرات صحبت میکند. هرگاه حریق این بس ناشی از فیرهای تانکهای دولتی نبوده باشد، محصول همین احساسات جوانی بوده و با شکل برنامه قیام ارتباطی نداشته است. هدف مردم کابل از این قیام اعلام موضع بود در برابر اشغالگران روس. پیام قیام حوت به خوبی به روسها انتقال یافت. جنرال گروموف در صفحه ۸۶ کتاب (ارتش سرخ در افغانستان) مینویسد: ((رویداد های ۲۰ تا ۲۲ فیروزی در کابل نه تنها برای ما غیر منتظره بودند، بلکه ما را بران داشتند تا نتیجه گیری معینی هم بکنیم. بیش از همه این رویداد ها نشان دادند که نفرات محدود اتحاد شوروی در حلقه دوستانه نه بلکه در احاطه مخالفان قرار دارند.)) البته دولت روسیه شوروی در آن زمان لجوج تر از آن بود که بعد از نتیجه گیری فوق به اخراج قوای خود از افغانستان بپردازد. برعکس مقامات شوروی سرکوب مردم افغانستان را شدت بخشیدند. در کابل هزاران نفر اعم از زن و مرد و طفل به شکل بیرحمانه دستگیر شده و به مراکز بی حساب شکنجه و زندان پل چرخ فرستاده شده و نخستین قربانیان تمرین شکنجه توسط فعالین حزبی(نخستین هسته سازمان جهمی خاد) شدند.

مشخصات عمده قیام سوم حوت :

الف: قیام سوم حوت یک قیام خود جوش بوده از طرف هیچ حزب و یا ائتلاف احزاب براه انداخته نشده بود. جای احزاب را در این قیام بزرگان اقشار و نماینده های اصناف گرفته بودند. اعضای احزاب و جریانهای سیاسی در این قیام سهیم بودند اما در رهبری و سازماندهی عمومی قیام نقشی نداشتند.

ب: سوم حوت یک قیام همگانی بود. اشتراک همه اقشار و اصناف مردم را افراد بارسوخ و مورد اعتماد این اقشار و صنوف با استفاده از شبوه های عنعنوی رابطه گیری و با ایجاد اتحاد و همدلی تأمین نمودند. میگویند حتی از بام های هموطنان ما در هندوگر کابل هم نعره الله اکبر بلند بود. کابل آنزمان خانه همه اقوام و پیروان همه مذاهب افغانستان بود. تفرقه اندازی های تره کی و امین نتوانسته بود به اتحاد مردم که در جریان قرون شکل گرفته بود، صدمه بزند. همه شهریان کابل در قیام سوم حوت علیه متجاوزین نظامی ارتش شوروی و علیه عمال داخلی شان اشتراک داشتند .

عکس العمل حکومت پوشالی کارمل :

این جنبش اعتراضی آنقدر وسیع بود که مقابله با آن برای هسته خاد ((فعالین حزبی)) که در آن وقت تازه از طرف ک.گ.ب تعلیم و تربیه میشدند ممکن نبود. به همین جهت رژیم وروسها هر دو غافلگیر و دچار سردرگمی شده بودند. اما روسها تجربه زیاد در سرکوب مردم داشتند و در هر قدم به سرکوب و حشایانه اعتراضیون دست یازیدند.

الف: پروفیسور حسن کاکر در کتاب فوق الذکر مینویسد: ((قبل از آغاز قیام ۲۰۰ نفر از جانب رژیم به اتهام تحریک به قیام دستگیر و زندانی گردیدند که چند نفر خلقی هم شامل دستگیر شدگان بودند.

ب: آقای توماس روتگ محقق شبکه تحلیلگران افغان مینویسد((بعد از ظهر سوم حوت نانکها به جنگ مظاهره چیان فرستاده شدند. یکی از مظاهره چیان که در آن زمان محصل بود و حالا ۶۳ ساله است گفت: ((بیاد دارم که من به مظاهره چیان منطقه ده دانا پیوستم. وقتی مظاهره ما به یکی از چهار راهی های منطقه چهلستون رسید، مورد حملات تانک روسی قرار گرفتیم. ۷۲ نفر ما در همانجا شهید شدند.)) آقای روتگ اضافه میکند: ((تاریخدان کاکر مجموعه

کشته شدگان این قیام را ۸۰۰ نفر تخمین کرده است ولی یک آژانس خبری افغان حین تجلیل از این قیام در سال ۲۰۱۱ مجموع کشته ها را ۲۰۰۰ نفر دانست. بسیاری از دستگیر شده ها هم نابدید شدند.))

سرکوب سریع قیام سوم حوت موجب ارباب وسکوت مردم کابل نشد. دو ماه بعد (اپریل ۱۹۸۰) دختران محصل و متعلم دست به اعتصاب و تظاهرات طولانی زدند. عمال روس حتی همین اعتراض دختران را هم با اسلحه گرم سرکوب نمودند. ناهید دختر قهرمانی که عساکر دولتی را تشویق به قیام علیه حکومت پوشالی مینمود، به ضرب گلوله یک نامرد به شهادت رسید. چند ماهی از این حوادث نگذشته بود که در سرتاسر افغانستان زمین زیر پای نظامیان متجاوز روس آتش گرفت.

هیأت مدیره فارو

د پانوی شمیره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ